

one skrbi in bridkosti, ki vam jih je napravil moj oče s svojo nesrečo. In kar do sih dob še nisem storiti mogla, prosim, dajte mi priložnost, da izpolnim.“

„Dà, dà, vaša volja naj se izide! Vender kakor hči a ne kakor tujka bodite v prihodnje v mojej hiši. In da se ta lepa zveza med nami, katero je Bog z nova med nami napravil, še bolj oživi, poklicati hočem tudi vašo mater k sebi, da živi kot ud moje družine v mojej hiši.“

Trgovec Ladan stisne plemenito hčer svojega nekdanjega prijatelja v svoje naročje in da-si Milan, Radovanček in Milka niso znali, kaj vse to pomeni, radovali so se tega veselega prizora in drug za drugim so poljubovali svojo dobro učiteljico Miljutino. Radovanček od veselja svoj klobuk do stropa zažene. To je bilo vselej znamenje njegovega največjega veselja.

(Po Heller-ji posl. I. T.)

Vsejani novci.

I.

Brencè iz Skočidola je bil nenavaden človek. Imovit pač, to se mora reči. Hlev nabasan z živino, kašta s polnimi pregradami je bila njegova last. Ljudjé so pravili, da bi denar lahko na mernike meril, a mož je prerad za kozarec prijemal. Kadar se je kam napótil, v somenj ali le po opravkih, po navadi ga ni bilo po ves teden domóv. Bokal mu je bila skleda, kozarec žlica in klop poleg pivniške mize postelj. Prišedši pijan domóv, ležal je po ves dan ter ni niti govóril niti se otešal s čim. Družina je govorila, da toči v postelji solzé kesanja.

Vstavši se, šel je v hlev s peharom ovsá. V kočurji je obiskal svojega kozla in mu dal zobati. Kozel se je spenjal po njem in se mu dobríkal po svoje. Ko je kozla napesel, obšel je svoj dom, pogledal zaspano v ta ali óni kot; začutivši pa, da ga od žeje gara po grli, mahnil jo je k Petriču in ondu je praznil kupice.

A kozel se je sam dolgočasil v hlevu. Pastir mu je pač vrgele v jarem kako bukovo vejo ali malo sená. Ali kozlu je le žito šlo na misel, a gospodarja, ki bi mu ga prinesel, ni bilo. Tedaj se je kozel vzpél po kočurjevih vratih, zagnal se vanje, prvič, drugič; in če se mu ni posrečilo, da bi ušel skozi vrata, skočil je predrzno preko planek. Ako so bila hlevna vrata zapahнена, prikoračil je po stopnicah skozi loputnik na jasno. Nato jo je pa, ne gledajoč ne na levo ne na desno urno vseká proti Petriču. In ako ima kozel spomin, kakor ga imamo ljudjé, gotovo se je med potjo spominjal, kako ga je nekđaj gospodar, ko se mu brada še ni takó razrasla, vabil vselej s seboj v krémo, ponujajoč mu solí in otrobov. In zvesta žival si je zapómnela pot in mnogokrat je šla po gospodarja k Petriču.

V take spomine utopljen, pride kozel do pivnice. Spleza na kup drv, zloženih pred hišo. Nato se vzpnè na okno, migne z brado, zabekéče in ko le ni od nikoder gospodarja, potrka lahno z rogovi ob okno.

Gospodar začuvši kozla, pritekél je iz hiše. Takój je moral krémar prinesti lep kos belega kruha in kozarec vina. Brençè je pomakal kosce kruha v pijačo ter jih podajal kozlu. Ko je rogatec povžil dobre kosce, napravila sta se oba domóv. In kozel je od veselja skakal in uganjal burke, a Brençè se mu je smejal.

Takó je kozel večkrat spravil gospodarja domóv. Po tem potu si je pridobil milost tudi pri gospodinji, da ga ni dala pobiti, ako tudi se jej je zdela njegova reja potratna.

A postaral se je kozel in je poginil sam o sebi, prav po naravnej smrti. A Brencè je še vedno kolovratil po svetu. Le malokdaj je bil domá; tem redkejše zdaj, ko je izgubil kozla in ni imel ničesa, s čimur bi se bil kratkočasil.

II.

Svetega Mihela dan prodá v L—. mesarju bika. Še nad sto goldinarjev potegne zanj. Prva pot iz mesnice mu drži naravnost v krémo. Ondu se opije do veselja in dobre volje, šaleč se s svojimi znanci. Potem naglo vstane, možko korači iz sobe ter se napravi v opalto. Ondu zmení deseták v same krajcarje. Vrhu tega si kupi še vrečico; vsuje vanjo krajcarje ter si jo priveže za pas.

Pri Kolenčevem kozolci se ustopi. Z roko mahne po vzduhu (zraku) in zakliče: „Antikrist je prišel v L—. Denarje seje; hitite pobirat! Danes je tukaj, jutri ga užé ne bode!“

Hiše v L—. stojé ob cesti. V tem hipu se nabere kôpa otrok, pa tudi žen. Brencè jame sejati krajcarje, uprav takó, kakor domá ajdo ali pšenico. Otroci kričé, bijó se in pulijo za krajcarje. Cel močnik od ljudi je po cesti. Vedno jih vré nova množica. Celó odrasli prihajajo. A Brencè se drži pónosno po konci in veličastno razsipava novce.

Od Kolenčevega kozolca pa do Sečanovega znamenja jih je sejál. Ko mu nedostane krajcarjev, skoči na voz, stojéč tik Sečanovega vrta, ki si ga je užé prej najel, reče pognati konje ter se pripelje pred krémo nazaj.

Strašen smeh in krohot ga sprejme. Sosedje v krémi mu podajajo rokó, drugi se bijó po kolenih. Ko se nemir malo poleže, reče jeden sosedov: „Ka bodo zelenéli, ka-li?“

„Da bodo kalili, nadejam se,“ odvrne mu Brencè, smijoč se.

III.

Po tej dogodbi se je Brencè bolj po redkoma prikazoval v L—. Govorilo se je, da mu gospodarstvo leze rakov pot in zdravemu umu se tak glas ni zdel neverjeten.

Kar ga necega dné sapa prinese od nekod. Bisago je imel črez ramo, nabasano z obleko, v roci pa je nosil palico. Obraz se mu je ponagrbančil, vender mu starost ni izbrisala sledi dobrovoljnosti in potratljivosti.

Ljudjé, srečavajoči ga, pozdravljali so ga in pogledovali. Pripotnik ga je ogovoril: „Oče, kam pa jo mérite?“

Tedaj je Brencè obstal, nasméhnil se ter dejal: „Nič dljè, kakor do sim. Pred nekaj leti sem tu denarje sejál. Prihajam pogledat, če so donesli kaj sadú. Védi, z doma me je boben spodil, drugače bi vam, L—anom prepustil óno žetev.“

Pripotnik je razumel, kaj meni Brencè. „Žetev, upam, ne bode preslaba,“ reče osupel in vender razpóložen k smehu. „Vsedite se za mizo, kosilo se užé kadi iz sklede.“

Pri Pripotniku je ostal nekaj dni. Potem se je preselil k sosedu in od soseda k sosedu in takó naprej. A kadar je vse obral, pričel je zopet pri Pripotniku in takó je živel še precej dobro. Ljudjé so mu radi dajali življenje in streho, spominjajoč se, kako jim je časih denarje sejal. Pri obedu so največ govorili o tem, koliko krajcarjev so nabrali, kako si obleko trgali, pretepali se za solde in slednjič, kaj so si kupili za nabrani denar.

Necega popóludne pa je zazvonilo v zvoniku L—ške cerkve. Od hiše do hiše je šel glas: „Brencè je umrl!“ Ljudjé so postajali, menéči se o njem. „Temu pa so vzkaléli denarji; ni mu bilo treba, zapravivšemu vse, prosjáčiti od sela do sela,“ pristavljali so.

In če se dandanes pomudiš par dni v L— in se pridružiš starcu, sedečemu na klopi pred hišo, povedal ti bode kaj o norčavem Brencétu in sklenil z besedami: „Norec je bil pa tepec — ta Brencè.“

Tako se glasi povest o burkastem Brencétu. Res na stare dni ni kruha stradal, a razsipno kakor mož ni mogel živeti. In spomin na bogate dni in s spominom združen kés sta mu grenila radodarnost dobrih ljudi. Takó tudi Brencè brez kazni za svoje razsipno življenje ni odšel iz svetá.

Jos. Gradččan.

Na vérnih duš dan.

Komú, mili moji otroci, ni znan ta žalostni dan, katerega je sveta kato-liška cerkev v ta namen odločila, da se spominjamo duš, ki so pred nami zapustile ta svet ter se podale v óno boljšo domovino, v kateraj ni žalosti niti solz? Kdo izmed vas, ljubi otroci, nima na pokopališčí še nobenega svojih milih in dragih? O kako je pač tisti srečen, komur ne krije še črna zemlja očeta ne matere, brata ne sestre! Dà, ako je še kdo med vami takó srečen, da še nikogar tam nima, poprašajte svojega dobrega očeta, poprašajte svojo dobro mater, ali pa tudi druge vaše sosede in tovariše, zakaj se jim danes solzé vtrinjajo iz očí, zakaj danes takó žalostni pletó vence, zakaj kítijo grobove, zakaj prižigajo tam danes toliko lučic? S solznimi očmi vam bodo pripovedovali: Tukaj pod tem malim gričkom leži naš predobri oče, tam pod ónim križem počiva naša preljuba mati, tukaj naš nepozabljivi strije, tam kum (boter), tukaj bratec, tam premila sestra itd. Ločili so se prezgodaj od nas, zapustili so nas tukaj v tej dolini solz v žalosti in bridkosti, a mi jim ničesar družega storiti ne moremo, nego to, da se jih spominjamo, da za njihov dušni blagor Bogá prosimo, da jim grob z vencem nakítimo, da jim nekoliko lučic prižgemo! Oj kako je pač vse to malo, kar jim še dajemo — za óne prevelike dobrote, katere so nam skazovali in za óno ljubeznjivost, s katero so nas osrečevali!

Pokopališče, dragi otroci, po katerem danes takó žalostni hodite od križa do križa, je — velik mrtev svet. Pod vsakim križem, dà, pod vsako grudico zemlje leži tukaj človeško življenje, leži cela povest o osodi človeškej. Nepravičnost svetá, čez katero mi ubogi pozemeljski črvi, dokler živimo, toliko tóžimo, zaradi katere tolikokrat vzdihujemo in jokamo, tukaj na tem velikem mrtvem svetu popolnoma mine. Tukaj smo